



РАДА
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ



CENTER FOR INTERNATIONAL
PRIVATE ENTERPRISE

СКРИНІНГ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ:

КОЛИ І ДО ЧОГО ГОТУВАТИСЯ БІЗНЕСУ

White paper



Київ

Червень 2026

ПРО ESCU

Рада економічної безпеки України (ESCU) — незалежна організація, створена 2021 року в Києві для протидії зовнішнім і внутрішнім загрозам національній безпеці України та країн партнерів.

Сайт: www.escu.ua

Facebook: www.facebook.com/escofukraine

ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Цей звіт підготовлено Радою економічної безпеки України за підтримки Центру міжнародного приватного підприємництва (Center for International Private Enterprise, CIPE), місією якого є зміцнення демократії у світі шляхом розвитку приватного підприємництва та просування ринково орієнтованих реформ. Погляди, висновки та оцінки, викладені у цьому звіті, є позицією авторів і не обов'язково відображають офіційну позицію CIPE або його співробітників. Звіт підготовлено у червні 2026 року на основі даних та іншої інформації, доступних авторам станом на момент його підготовки.

При підготовці дослідження використані матеріали зустрічей Ради економічної безпеки України з представниками іноземних органів скринінгу, українського та іноземного бізнесу та незалежними експертами.

В цьому документі також враховані результати зустрічей неформальної робочої групи при Комітеті Верховної Ради з питань економічного розвитку щодо доопрацювання законопроекту про скринінг інвестицій, до якої входили автори цього документу. Автори намагалися стисло викласти ключову інформацію щодо скринінгу інвестицій в Україні, тому частина такої інформації, включаючи окремі положення законопроекту, залишилися за межами цієї експертизи. Тому не варто повністю покладатися на текст цього документу, відмовляючись від проведення власної експертизи.

АВТОРИ

Володимир Ланда

керівник напрямку скринінгу інвестицій Ради економічної безпеки України

Андрій Скітенко

аналітик Ради економічної безпеки України

ЗМІСТ

СТИСЛИЙ ЗМІСТ	2
1. Потреба України у скринінгу іноземних інвестицій	4
2. Розробка системи скринінгу іноземних інвестицій в Україні	6
3. Ключові положення поточного законопроекту	8
4. Принципи системи скринінгу іноземних інвестицій	14
5. Рекомендації до тексту законопроекту	17
6. Рекомендації бізнесу	18
7. Можливі напрями підтримки впровадження ефективної системи скринінгу	19
Додаток: поточна версія законопроекту	21

СТИСЛИЙ ЗМІСТ

Скринінг іноземних інвестицій в українських реаліях

- **Скринінг іноземних інвестицій** – це отримання державою інформації про іноземних інвесторів та іноземні інвестиції, її аналіз та оцінювання на предмет реальних чи потенційних загроз національній безпеці країни та прийняття рішення щодо усунення чи зменшення виявлених безпекових ризиків.
- Україна потребує масштабного приватного іноземного капіталу для відновлення, але в умовах війни **інвестиції в стратегічні сектори можуть створювати не лише економічні можливості, а й ризики для національної безпеки. Тому держава потребує прозорого механізму**, який дозволить відрізнити добросовісні інвестиції від операцій із потенційним безпековим ризиком.
- Ключова вимога до законодавства про скринінг – **забезпечення балансу між інтересами національної безпеки та залученням інвестицій**. Скринінг не має створювати суттєвих адміністративних проблем для низькоризикового бізнесу.
- **Скринінг іноземних інвестицій – лише один з елементів системи національної економічної безпеки** разом з антимонопольним законодавством, санкційною політикою, фінансовим моніторингом та експортним контролем.

Український законопроект про скринінг інвестицій

- Поточна версія законопроекту **здебільшого відповідає поточному економічному та безпековому контексту України та враховує кращі світові практики**.
- Станом на початок червня 2026 року **текст законопроекту про скринінг іноземних інвестицій надісланий до ознайомлення ключовим державним органам та міжнародним партнерам**. За умови позитивних відгуків наступним кроком може стати реєстрація оновленого законопроекту у Верховній Раді.
- Згідно з проєктом, скринінгу підлягатимуть іноземні інвестиції на двох рівнях кваліфікованої діяльності: критичну діяльність та діяльність загального інтересу. **Критичною визначається діяльність у секторі товарів, технологій, робіт та послуг оборонного призначення**. Діяльність загального інтересу включає управління об'єктами критичної інфраструктури, надрокористування, діяльність у сферах медіа, електронних комунікацій та радіочастотного спектра, послуги з захисту інформації.
- Проєкт закону передбачає **три форми скринінгу**: дозвільний, повідомний та ретроспективний. **Дозвільний скринінг** стосується компаній, які здійснюють критичну діяльність і відбувається до здійснення контрольованої операції. Для менш критичних галузей застосовується **повідомний скринінг**, що вимагає від інвестора надання інформації не пізніше одного місяця з дня здійснення контрольованої операції. **Ретроспективний скринінг** може ініціювати уповноважений орган вже після здійснення контрольованої операції у разі виявлення загрози національній безпеці.
- Передбачається, що **система органів скринінгу** складатиметься з трьох ключових органів: Кабінету Міністрів України, уповноваженого органу — Міністерства економіки, та Комісії з питань скринінгу іноземних інвестицій.
- **Максимальна тривалість скринінгу обмежена 90 днями**, а для надійних інвесторів – 45 днями.

Ключові рекомендації

- Ключові експертні рекомендації враховано у тексті доопрацьованого законопроекту, але залишається простір для удосконалення. Передусім, важливо передбачити **застосування скринінгу для критичних товарів та технологій подвійного призначення**.
- Серед інших пропозицій до законопроекту – посилення обмежень для інвесторів, пов'язаних з країною-агресором та Республікою Білорусь, скасування санкцій за дрібні порушення, визначення понять економічного та технологічного суверенітету.
- **Ключові рекомендації для компаній та бізнес-асоціацій:** слідкувати за розглядом законопроекту, брати експертну участь у розробці підзаконних актів, уникати зв'язків з підсанкційними країнами та особами, завчасно готувати інформацію про бенефіціарів та джерела фінансування, заздалегідь планувати проходження скринінгу у чутливих секторах.
- **Ключовими напрямками можливої інституційної підтримки** можуть бути технічна допомога у розробці підзаконних актів, залучення незалежної експертизи для формування практики скринінгу, підтримка консультацій з бізнесом та інвесторами, розробка гайдлайнів, розвиток аналітичної спроможності уповноваженого органу, підтримка цифрової інфраструктури скринінгу, організація незалежного моніторингу і оцінки.

1. ПОТРЕБА УКРАЇНИ У СКРИНІНГУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Україна потребує масштабного приватного іноземного капіталу для відновлення, модернізації промисловості та зміцнення економічної стійкості. Водночас інвестиції в стратегічні сектори можуть створювати не лише економічні можливості, а й ризики для національної безпеки. Тому держава потребує прозорого механізму, який дозволить відрізняти добросовісні інвестиції від операцій із потенційним безпековим ризиком.

Війна і масштаб потреб у відновленні

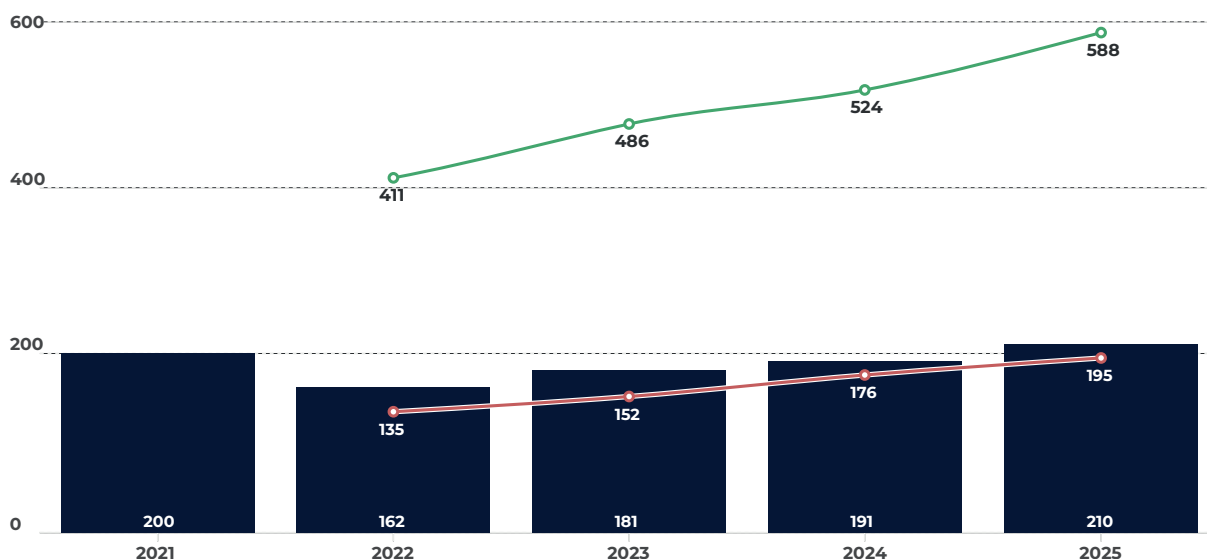
З 2014 року Україна живе в умовах окупації Криму та частини Донецької і Луганської областей, а з лютого 2022 року протистоїть повномасштабному вторгненню Росії. Бойові дії тривають, а переговорний процес не дає підстав розглядати завершення війни як короткострокову передумову для відновлення. За таких умов держава має не лише залучати капітал для реконструкції, а й перевіряти інвестиції в секторах, де доступ до активів, технологій, даних або інфраструктури може створювати ризики для національної безпеки.

За оцінкою RDNA5, потреби України у відновленні та реконструкції на наступне десятиліття становлять близько USD 588 млрд, тоді як прямі збитки від війни сягають USD 195 млрд.¹ Такий масштаб неможливо покрити лише бюджетними коштами, грантами чи кредитами партнерів. До прикладу, найбільший річний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну був зафіксований ще у 2008 році і становив USD 11 млрд. Додатковим обмежувальним фактором є залежність зовнішньої допомоги та зростання частки кредитного фінансування. Тому приватні іноземні інвестиції мають стати необхідним доповненням до офіційної підтримки: вони можуть забезпечити не лише капітал, а й технології, управлінську експертизу, локалізацію виробництва та доступ до глобальних ланцюгів постачання.

Потреби у відновленні майже втричі більші за ВВП України у 2025 році

■ ВВП ■ Прямі збитки ■ Потреби у відновленні

\$ млрд



Джерела: RDNA2-RDNA5, World Bank, IMF, НБУ

¹ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099022026094036395/pdf/P514499-22f93f3a-4278-42bc-b907-db9553d12069.pdf>

Приватний капітал у стратегічних секторах: можливості та ризики

Потреба в приватному капіталі є особливо чутливою в секторах, які поєднують значення для відновлення з безпековою вагою. RDNA5 фіксує найбільші потреби, зокрема, у житлі, транспорті, енергетиці, торгівлі та промисловості, тоді як інвестиційний портал Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України виокремлює потенціал енергетики, будівництва, транспорту й логістики, стратегічних корисних копалин та охорони здоров'я.² До цієї групи також належать оборонна промисловість, високі технології, телекомунікації та критична інфраструктура, де доступ іноземного інвестора може означати доступ до критичних даних, технологій, виробничих процесів або інфраструктурних функцій.

Ризик полягає не в іноземному капіталі, а в тому, що окремі інвестиції можуть від початку мати не комерційну, а деструктивну логіку. Через придбання частки, встановлення контролю або корпоративний вплив недружні суб'єкти можуть отримати важелі впливу на підприємства, важливі для обороноздатності та економічної стійкості України. В умовах війни такі інвестиції можуть використовуватися для обходу санкцій, саботажу, розвідувальної діяльності, технологічного витоку або прихованого контролю над стратегічними активами.

Особливо це релевантно для оборонно-промислового комплексу. ОПК потребує іноземного капіталу для масштабування виробництва, інновацій і створення спільних потужностей із міжнародними компаніями, але водночас концентрує технології, дані, виробництво та інтелектуальну власність, які становлять інтерес для Росії та інших недружніх суб'єктів. Тому відповіддю держави має бути не закриття стратегічних секторів для інвестицій, а прозорий механізм, який дозволяє відрізнити добросовісні інвестиції від операцій із потенційним безпековим ризиком.

Скринінг ПІІ як складова системи економічної безпеки

Поширення скринінгу ПІІ є частиною глобального посилення систем економічної безпеки. США, ЄС, Велика Британія, Японія та інші партнери України дедалі частіше розглядають іноземні інвестиції в стратегічні сектори не лише як фактор розвитку, а і як потенційний безпековий ризик. Водночас скринінг не має замінювати інші інструменти економічної та національної безпеки: його роль полягає у превентивній оцінці інвестиційних операцій до або невдовзі після набуття інвестором доступу до стратегічного активу. На відміну від санкцій, кримінального переслідування, антимонопольного контролю чи фінансового моніторингу, скринінг оцінює потенційні наслідки доступу до активів, технологій, даних, інфраструктури чи управлінського контролю для національної безпеки.

Українська система скринінгу також має бути сумісною з економічною безпековою архітектурою ключових партнерів. Хартія стратегічного партнерства між Україною та США 2021 року, а також угода про створення Американсько-українського інвестиційного фонду відбудови 2025 року поєднують питання безпеки, критичної сировини, інвестицій та довгострокової економічної взаємодії.³ Європейський союз вже створив рамку координації скринінгу іноземних інвестицій і рухається до посилення спільних вимог щодо перевірки операцій у чутливих секторах.⁴ Тому українська модель, навіть без прямого зобов'язання щодо узгодження з регуляціями ЄС, має від початку бути прозорою, пропорційною, недискримінаційною та здатною до міждержавного обміну інформацією.

² <https://investportalua.com/ua/>

³ https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_001-25

⁴ <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20260513IPR43304/protecting-eu-strategic-sectors-from-risky-foreign-investments>

СКРИНІНГ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ: КОЛИ І ДО ЧОГО ГОТУВАТИСЯ БІЗНЕСУ

Таблиця 1. Основні механізми забезпечення економічної безпеки в Україні

Орган	Основний фокус	Обмеження
Антимонопольний комітет України	Захист конкуренції та запобігання створенню монополій	Не оцінює повний спектр безпекових ризиків доступу інвестора до стратегічного активу
Рада національної безпеки і оборони України	Санкційні рішення щодо ідентифікованих загроз	Переважно реагує на відому загрозу, а не перевіряє інвестицію до її здійснення
Держфінмоніторинг/НБУ	Моніторинг підозрілих фінансових операцій та аналіз походження коштів	Не оцінює стратегічні наслідки набуття контролю над активом
Держекспортконтроль	Контроль передачі військових товарів і товарів подвійного призначення за кордон	Не охоплює набуття іноземним інвестором контролю над українським підприємством
Служба безпеки України	Захист державного суверенітету, економічного потенціалу від загроз національній безпеці	Дає безпекову оцінку, але не є процедурою погодження або заборони інвестицій
Профільні регулятори	Регулювання доступу до окремих ринків або видів діяльності	Не забезпечують комплексної міжсекторальної оцінки безпекових ризиків угоди
Мін'юст/Вищий антикорупційний суд	Усунення ризикового контролю над активом після його набуття	Не запобігають входу ризикового капіталу на етапі угоди

Потреба України у скринінгу ПІІ впливає з поєднання трьох факторів: масштабної потреби у приватному іноземному капіталі, безпекової чутливості секторів відновлення та інтеграції до міжнародної архітектури економічної безпеки. Ефективна система має не стримувати інвестиції, а підвищувати довіру до українського ринку, зменшувати простір для необґрунтованих рішень і захищати стратегічні активи в умовах відкритості для міжнародного капіталу.

2. РОЗРОБКА СИСТЕМИ СКРИНІНГУ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

Перед оглядом українських законодавчих ініціатив, доцільно коротко оглянути загальноєвропейський контекст.

В Європейському Союзі рамковим документом щодо скринінгу іноземних інвестицій є Регламент ЄС 2019/452, який серед іншого визначив порядок координації між державами-членами та Європейською Комісією.⁵ У травні 2026 року Європейський парламент схвалив проєкт оновленого регламенту в межах процедури 2024/0017/COD, спрямований на обов'язковий скринінг інвестицій у чутливих секторах, зокрема у сферах оборони, напівпровідників, штучного інтелекту, критичної сировини та фінансових послуг. Оновлена рамка посилює координацію між державами-членами та охоплює окремі внутрішньоевропейські транзакції, якщо кінцевий власник походить з-поза меж ЄС. Нові правила на початку червня були схвалені Радою ЄС і почнуть застосовуватися через 18 місяців після набрання регламентом чинності.⁶ Українська модель має враховувати не лише чинний Регламент 2019/452, а й оновлену європейську рамку щодо критичних технологій, стратегічних секторів і міждержавного обміну інформацією.

11 серпня 2021 року в Україні було затверджено Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року. У документі вказано, що однією з основних загроз у сфері

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/452/oj/eng>

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2026/06/08/foreign-investment-screening-council-signs-off-on-updated-framework/>

інвестиційно-інноваційної безпеки є відсутність механізму оцінки (скринінгу) прямих іноземних інвестицій, які залучаються в об'єкти, що мають стратегічне значення для національної безпеки України.⁷

У Спільній заяві про стратегічне партнерство України та США від 1 вересня 2021 року Україна прямо взяла на себе зобов'язання ухвалити законодавство для створення надійного процесу інвестиційного скринінгу.⁸ Невдовзі Кабінет Міністрів подав до Верховної Ради законопроект №5011 «Про здійснення іноземних інвестицій у суб'єкти господарювання, що мають стратегічне значення для національної безпеки України».⁹ Він був зареєстрований, включений до порядку денного, однак зрештою знятий з розгляду внаслідок рекомендацій профільного комітету щодо доопрацювання.

Повномасштабне вторгнення у 2022 році відтермінувало повернення до питання скринінгу ПІІ на кілька років. У 2025 році у Верховній Раді були зареєстровані два законопроекти — №14062 та №14062-1, які запропонували різні моделі скринінгу ПІІ.¹⁰ Перший — із комісією при Міністерстві економіки та визначеним переліком секторів, другий — із провідною роллю АМКУ, фінальним рішенням Кабінету Міністрів у складних кейсах і подальшим визначенням секторів урядом. При цьому, за оцінкою CELIS Institute, обидва законопроекти містили суттєві прогалини порівняно зі стандартами ЄС та Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД).¹¹ Поява двох паралельних ініціатив засвідчила відновлення політичної уваги до теми, але водночас показала відсутність узгодженого бачення майбутньої системи.

Результатом стало створення неформальної робочої групи при парламентському Комітеті з питань економічного розвитку, до якої увійшли народні депутати, юридичні консультанти, експерти та представники громадського сектору. За час її діяльності учасники сформуливали концепцію та підготували текст окремого законопроекту про скринінг ПІІ, який враховує експертні рекомендації.

Станом на початок червня 2026 року, текст законопроекту, доопрацьований з урахуванням рекомендацій експертів, розіслано до ознайомлення ключовим державним органам та міжнародним партнерам. У разі отримання позитивних відгуків наступним кроком можна очікувати на реєстрацію доопрацьованого законопроекту у Верховній Раді та його розгляд у парламентському комітеті з питань економічного розвитку.

Водночас, уряд ухвалив проміжне рішення на час роботи над законодавчим механізмом. У січні 2026 року Кабінет Міністрів утворив Міжвідомчу комісію з питань скринінгу ПІІ¹² як тимчасовий консультативно-дорадчий орган.¹³ Її завдання включають координацію органів влади щодо оцінки впливу іноземних інвестицій на національну безпеку, аналіз уже здійснених або запланованих інвестицій у стратегічні суб'єкти, міжнародне співробітництво та підготовку рекомендацій щодо нормативного регулювання скринінгу. Таке рішення може

⁷ <https://bit.ly/ukraine-investment-screening>;

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#n11>;

⁸ <https://www.president.gov.ua/en/news/spilna-zayava-shodo-strategichnogo-partnerstva-ukrayini-ta-s-70485>

⁹ <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/25437>

¹⁰ <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57344>;

<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57597>;

¹¹ <https://www.celis.institute/posts-celis-2019/the-horizon-of-investment-screening-in-ukraine/>

¹² Цю тимчасову міжвідомчу комісію слід відрізнити від Комісії з перевірки іноземних інвестицій, передбаченої законопроектом, яка буде функціонувати в рамках постійного механізму скринінгу після набрання законом чинності.

¹³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/97-2026-%D0%BF#Text>

допомогти реагувати на окремі інвестиційні кейси, однак не замінює повноцінного механізму скринінгу. Пропозиції Комісії можуть бути реалізовані лише через окреме рішення Кабінету Міністрів. У перші місяці після створення не надходило будь-якої інформації про діяльність Комісії та розгляд нею заявок на придбання українських активів.

Аналог процедури скринінгу інвестицій в Україні існує у банківській сфері: отримання погодження Національного банку України на набуття істотної участі є одним з ключових етапів угоди з придбання українських банків. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють питання погодження набуття істотної участі у банку, є Закон України «Про банки і банківську діяльність»¹⁴ та Положення про ліцензування банків, затверджене постановою правління НБУ №149 від 22.12.2018 р.^{15 16}

Окремим форматом є перевірка інвесторів у межах виконання кваліфікаційних вимог державно-приватного партнерства. В Україні така перевірка може відбуватися зокрема¹⁷ Закону України «Про концесію», яка передбачає етап попереднього відбору претендентів (прекваліфікації). На цьому етапі до учасників можуть застосовуватися кваліфікаційні вимоги, що охоплюють, серед іншого, структуру власності, ділову репутацію та відповідність вимогам законодавства, включно з обмеженнями щодо зв'язків із державою-агресором або особами, до яких застосовано санкції.

3. КЛЮЧОВІ ПОЛОЖЕННЯ ПОТОЧНОГО ЗАКОНОПРОЄКТУ

ВАЖЛИВО: описані нижче підходи відображають робочу версію законопроекту, актуальну станом на початок червня 2026 року, яку профільний парламентський комітет надав для ознайомлення ключовим державним органам та міжнародним партнерам. Версія, яка буде зареєстрована в парламенті, може мати відмінності від поточної версії.

3.1. Система органів скринінгу

Законопроект формує систему скринінгу ПІІ з трьох елементів: Кабінету Міністрів України, уповноваженого органу — Міністерства економіки — та Комісії з питань скринінгу іноземних інвестицій як консультативно-дорадчого органу.

Більшість операційних функцій покладається на Мінекономіки. Кабінет Міністрів має затверджувати ключові підзаконні акти та ухвалювати рішення про заборону контрольованих іноземних операцій.

До Комісії з питань скринінгу інвестицій входять представники Мінекономіки, Міноборони, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, парламентського комітету з питань економічного розвитку.

¹⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/97-2026-%D0%BF#Text>

¹⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>

¹⁶ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18#Text>

¹⁷ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en-sk/155-20/ed20251031>

3.2. Галузі, що підпадають під процедуру скринінгу

Для цілей скринінгу ПІІ законопроект вирізняє два рівні кваліфікованої діяльності: критичну діяльність та діяльність загального інтересу.

Перелік видів критичної діяльності містить:

- розроблення, виробництво, будівництво, складання, випробування, ремонт, технічне обслуговування, модифікація, модернізація, експлуатація, управління, демілітаризація, знищення, збут, зберігання, виявлення, ідентифікація, придбання або використання товарів оборонного призначення;
- розроблення, зберігання, використання, поширення технологій військового призначення;
- надання послуг оборонного призначення;
- виконання робіт оборонного призначення.

Під час розробки законопроекту серед галузей, що потребують процедури скринінгу були виробництво та продаж товарів подвійного призначення, але ця норма не увійшла до поточної версії законопроекту. Причина в цілому слушна – надмірна номенклатура таких товарів. Водночас, повне виключення товарів подвійного призначення з процесів скринінгу може створювати істотні безпекові загрози. У такій ситуації компромісним рішенням може бути скринінг лише для виробників критично важливих товарів подвійного призначення, перелік яких визначатиметься урядом.

Передбачено, що Кабінет Міністрів України може встановлювати уточнюючі вимоги, умови та звільнення щодо віднесення зазначених видів діяльності, до критичної діяльності з урахуванням значення такої діяльності для обороноздатності держави та її технологічного суверенітету.

До видів діяльності загального інтересу належать:

- управління об'єктами критичної інфраструктури I і II категорій критичності;
- користування ділянками надр (родовищ корисних копалин) стратегічного та (або) критичного значення;
- діяльність у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра;
- надання послуг у галузі криптографічного захисту інформації та технічного захисту інформації, що підлягають ліцензуванню;
- діяльність у сфері медіа.

3.3. Форми скринінгу

Законопроектом передбачено три форми скринінгу: дозвільну, повідомну та ретроспективну.

Дозвільний скринінг стосується лише компаній, які здійснюють критичну діяльність і розпочинається за заявою іноземного інвестора. Дозвільний скринінг відбувається до здійснення контрольованої операції.

Для галузей загального інтересу застосовується **повідомний скринінг**, що вимагає від інвестора надання інформації не пізніше одного місяця з дня здійснення контрольованої операції.

Ретроспективний скринінг може ініціювати уповноважений орган вже після здійснення контрольованої операції у разі надання недостовірних даних, ухилення від

обов'язкового скринінгу або невиконання раніше встановлених умов для погодження транзакції, а також зміна структури власності чи сфери діяльності інвестора, якщо такі зміни впливають на стан національної безпеки.

Держава може розпочати ретроспективний скринінг у термін до 1, 3 або 5 років з часу здійснення операції залежно від типу підстави.

Для мінімізації ризиків бізнесу передбачений механізм попередніх висновків, що дозволяє інвестору отримати офіційне роз'яснення щодо необхідності процедури скринінгу ще до здійснення транзакції.

Законопроект передбачає можливість застосування скороченої процедури скринінгу (45 днів замість 90 днів) для надійних інвесторів — іноземних суб'єктів, операції яких вже були раніше погоджені або верифіковані уповноваженим органом без прийняття рішень про заборону чи встановлення додаткових умов.

Іноземний інвестор має подавати заяву про погодження контрольованої операції у разі дозвільного скринінгу або надсилати повідомлення про вчинений правочин при повідомному скринінгу. Проект закону дозволяє інвестору діяти як особисто, так і через уповноваженого представника, за умови надання довіреності або іншого документа, що підтверджує його повноваження.

Водночас уповноважений орган має право звертатися із запитом про надання необхідної інформації як до іноземного інвестора, так і до об'єкта транзакції. У межах процедури скринінгу передбачаються консультації з обома сторонами правочину для встановлення всіх обставин операції.

3.4. Мінімальний грошовий поріг транзакції

Законопроект не встановлює мінімального грошового порогу (вартості угоди) для ініціювання процедури скринінгу. Замість фінансових лімітів застосовується підхід, заснований на наступних критеріях контрольованої операції: статусі іноземного інвестора, виді діяльності об'єкта та характері самого правочину, що збігається з практикою країн ЄС.

3.5. Типи контрольованих транзакцій

Скринінг іноземних інвестицій здійснюється щодо контрольованих іноземних операцій, виключний перелік яких визначається законопроектом.

Контрольованими іноземними операціями є інвестиційні операції, що одночасно відповідають таким умовам:

1. наявність іноземного інвестора
2. здійснення об'єктом інвестиції кваліфікованої діяльності
3. наявність кваліфікованого правочину.

До кваліфікованих правочинів належать:

- створення декількома компаніями нової компанії, яка планує здійснення кваліфікованої діяльності, якщо хоча б одним засновником є іноземний інвестор;
- правочини, що мають наслідком набуття (досягнення) істотної участі у суб'єкті господарювання;

- угоди, що призводять до набуття контролю над компаніями, їх частинами чи іншими активами.

Проект закону встановлює єдині критерії для оцінки грінфілд- та браунфілд-інвестицій.

У документі також деталізований критерій вирішального впливу, який може реалізовуватися не лише через володіння пакетом у 50%+ акцій, а й через право давати обов'язкові до виконання розпорядження, визначати умови господарської діяльності або формувати склад органів управління. Важливою процедурною особливістю є прирівнювання рішень національних та іноземних судів чи арбітражів до кваліфікованих правочинів, якщо вони призводять до зміни власника стратегічних активів.

3.6. Строки розгляду

Згідно з українським законопроектом, загальний строк проведення дозвільного скринінгу обмежений 90 календарними днями з дня відкриття процедури. Це відповідає міжнародній практиці – у досліджених країнах строки скринінгу коливаються від 45-90 днів у Фінляндії до 180-300 днів у Німеччині.¹⁸

Якщо протягом 90 днів рішення не прийнято, інвестиція вважається погодженою автоматично. Така умова не лише створює визначеність для інвестора, а й спонукає уповноважений орган дотримуватись встановлених законом строків розгляду. Додатково, на початковому етапі уповноважений орган має до 10 календарних днів з моменту подання заяви для перевірки її повноти та, у разі відповідності, відкриття процедури скринінгу.

Процес розгляду заявок на проведення скринінгу розділений на етапи. Уповноважений орган зобов'язаний поінформувати заявника про наявність безпекових ризиків не пізніше ніж через 50 днів з дня відкриття процедури скринінгу, після чого інвестор має 10 днів на розробку плану пом'якшення. Процедура залучення консультативно-дорадчої Комісії розпочинається не пізніше 65-го дня, а її висновок має бути готовий до 80-го дня процедури.

Для операцій, які належать до категорії діяльності загального інтересу та мають проходити процедуру повідомного скринінгу, строк перевірки становить 30 днів. А для категорії надійних інвесторів або компаній, що мають лістинг на визначених іноземних біржах, передбачено прискорений режим дозвільного скринінгу, за якого процедура не може тривати довше 45 днів.

Важливим аспектом поточної версії законопроекту є передбачення можливості отримання інвестором попереднього висновку щодо відповідності майбутньої чи здійсненої операції умовам контрольованої іноземної операції (тобто чи підпадатиме операція під скринінг). Такий висновок надається протягом 10 календарних днів з дня реєстрації заяви іноземного інвестора в уповноваженому органі. У попередньому висновку зазначаються зміст правочину та наявність чи відсутність передбачених законом умов контрольованої іноземної операції.

3.7. Обмеження для корозійного капіталу

Найбільші інвестиційні обмеження застосовуються для громадян та юридичних осіб держави-агресора – Російської Федерації, а також проти держав, щодо яких застосовано санкції Україною чи міжнародною організацією, учасником якої є Україна. Крім того,

¹⁸ У межах дослідження було проаналізовано національні системи скринінгу США, Великої Британії, Німеччини, Швеції, Фінляндії, Румунії, Латвії, Японії, Південної Кореї та Тайваню.

іноземний інвестор не може проводити діяльність у взаємодії з Росією або місцевою окупаційною владою.

У таких випадках Кабінет Міністрів України приймає рішення про безумовну заборону інвестиції. Виключення передбачено для фізичних осіб, які перебувають в Україні на законних підставах, а також у разі набуття незначних часток компанії – менше 10% капіталу компаній критичної діяльності та менше 25% компанії, яка здійснює діяльність загального інтересу.

3.8. Збори і штрафи

Український законопроект не передбачає зборів за проведення скринінгу – його фінансування здійснюється за рахунок держави.

Система штрафів у проекті закону є диференційованою та покладає відповідальність на іноземного інвестора за принципом пропорційності до його доходів. За найбільш грубі порушення, зокрема вчинення правочину в оборонній галузі без проходження скринінгу або всупереч рішенню про заборону, штраф може сягати 5% річного доходу суб'єкта господарювання за попередній звітний рік. У разі здійснення операції без дотримання обов'язкової процедури повідомного скринінгу цей поріг становить 3%. Особливої уваги заслуговує санкція за надання недостовірної інформації, що суттєво вплинула на фінальне рішення щодо погодження транзакції. У такому разі штраф може становити до 10 % від суми самої іноземної інвестиції. Для ситуацій, коли інвестор не надав інформацію про власний дохід або його неможливо встановити з інших причин, передбачено фіксовані суми штрафів від 50 000 до 100 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян¹⁹ (станом на червень 2026 року – близько USD 19 200 - 38 400). До того ж, для груп компаній запроваджується солідарна відповідальність усіх учасників.

Загалом, український підхід щодо зборів та штрафів відповідає світовим практикам: процедура не передбачає плати за подання заяви, а відповідальність за порушення побудована переважно на пропорційних штрафах, прив'язаних до доходу інвестора або вартості інвестиції. Водночас, для юрисдикцій, зацікавлених у максимальному залученні іноземного капіталу, надмірно високі штрафи за незначні процедурні порушення є фактором, що стримує інвестиційну активність.

3.9. Публічність процесу

Згідно з українським законопроектом, процедура розгляду інвестиційних кейсів є достатньо закритою. Засідання Комісії з питань скринінгу поділяються на відкриту та закриту частини. У відкритій частині можуть брати участь представники органів державної влади, до компетенції яких належать питання, винесені на розгляд, залучені фахівці для консультацій зі спеціалізованих питань, а також іноземний інвестор особисто та/або через представника. Водночас фінальне обговорення та ухвалення висновку Комісії відбувається у закритій частині засідання. Усі члени Комісії та посадові особи уповноваженого органу зобов'язані дотримуватися режиму конфіденційності щодо відомостей, які стали їм відомі під час виконання обов'язків, і несуть відповідальність за порушення правил захисту інформації.

На офіційному вебсайті уповноваженого органу мають публікуватися щорічна інформація про стан справ у сфері скринінгу та відомості про надійних інвесторів. Через два роки після набрання законом чинності Кабінет Міністрів України має надати Верховній Раді детальну інформацію про стан його виконання.

¹⁹ The non-taxable minimum income of citizens is a legacy legal term that no longer reflects its original meaning and is currently used as a base amount of UAH 17 (approximately USD 0.384).

3.10. Методична підтримка, консультаційна взаємодія та звітність

Згідно з законопроектом, уповноважений орган наділений повноваженнями надавати рекомендаційні роз'яснення, готувати узагальнені відповіді щодо практичних аспектів процедур та поширювати найкращий світовий досвід. Окрім передпроцедурних запитів, проєкт передбачає взаємодію безпосередньо під час перевірки, зокрема обов'язкове заслуховування аргументів інвестора у межах ретроспективної форми контролю.

3.11. Необхідність скринінгу при реорганізації та внутрішньогрупових транзакціях

Український законопроект передбачає загальне звільнення від процедури скринінгу для тих контрольованих операцій, що відбуваються між суб'єктами господарювання, які вже пов'язані відносинами контролю. Це означає, що внутрішньогрупові транзакції або корпоративні реорганізації, які не змінюють кінцевого бенефіціара або відносин контролю, не потребують повторної перевірки з боку держави. Ця норма не поширюється на випадки, коли відповідні права чи активи були набуті раніше внаслідок операції, яка мала пройти скринінг, але була здійснена без нього з порушенням.

Підставою для здійснення скринінгу навіть у межах однієї групи є зміна якості контролю іноземного інвестора над стратегічним об'єктом. Цей параметр визначатиметься через сукупність характеристик контролюючих осіб та зміну форми самого впливу, таких як перехід від одноосібного до колегіального контролю або суттєва трансформація характеру вирішального впливу на діяльність підприємства.

3.12. Можливість погодження правочину з умовами

Погодження правочину з умовами — це можливість для держави дозволити угоду за умови виконання інвестором певних зобов'язань (заходів з пом'якшення ризиків). Така можливість існує у всіх досліджених національних системах скринінгу ПІІ.²⁰

Український законопроект також передбачає можливість ухвалення рішення про умовне погодження контрольованої іноземної операції як альтернативи її забороні. Усі встановлені обмеження та вимоги фіксуються безпосередньо в рішенні уповноваженого органу та стають обов'язковими для подальшого виконання інвестором.

Важливо враховувати, що цей механізм не застосовується до інвестицій, які відповідають безумовним критеріям відмови – такі транзакції держава безальтернативно забороняє.

Проект закону встановлює, що умови погодження інвестицій мають бути пропорційними, безпосередньо пов'язаними з виявленою загрозою та найменш обтяжливими серед усіх ефективних заходів. До того ж, інвестор має право

²⁰ При підготовці звіту були досліджені національні системи скринінгу США, Сполученого Королівства, Німеччини, Швеції, Фінляндії, Румунії, Латвії, Японії, Південної Кореї, Тайваню.

протягом 10 календарних днів після повідомлення про безпекові ризики запропонувати уповноваженому органу заходи для їх усунення. У разі погодження угоди на інвестора покладається обов'язок регулярно звітувати перед державним органом про стан реалізації таких заходів у визначені рішенням строки.

3.13. Примусове деінвестування

Права та активи, набуті внаслідок забороненої операції, підлягають деінвестуванню. У такому випадку інвестор має 6 місяців, аби їх позбутися. У разі, якщо інвестор не виконує норму закону про деінвестування, набуті ним права та активи підлягають продажу у примусовому порядку.

У разі недостатності шестимісячного строку, інвестор має право передати права та активи на підставі договору управління майном або договору про встановлення довірчої власності з непов'язаною особою. У такому разі управитель або довірчий власник має відчужити права та активи протягом 3 років з дня заборони інвестиції.

3.14. Можливість оскарження

Законопроект гарантує іноземним інвесторам право на судовий захист їхніх прав, свобод та законних інтересів. Будь-яке рішення, дія чи бездіяльність уповноваженого органу або Кабінету Міністрів України, прийняті у зв'язку з виконанням цього закону, можуть бути предметом судового оскарження в порядку адміністративного судочинства. Для звернення з таким позовом встановлюється тримісячний строк з дня, коли особа дізналася або мала дізнатися про порушення своїх прав.

Законопроект передбачає залучення Вищого антикорупційного суду (ВАКС) до розгляду справ, що стосуються процедури примусової деінвестиції. Такі позови розглядаються колегією у складі трьох суддів протягом 60 днів з дня надходження заяви. Рішення суду першої інстанції може бути оскаржене до Апеляційної палати ВАКС протягом 15 днів. Постанова апеляційної інстанції набирає законної сили негайно та не підлягає подальшому оскарженню в касаційному порядку.

4. Принципи системи скринінгу іноземних інвестицій

Ефективність скринінгу залежатиме від того, чи стане законодавча рамка передбачуваним, пропорційним і зрозумілим для інвесторів механізмом ухвалення рішень. Оскільки наявність принципу в законі не завжди гарантує його практичну реалізацію, принципи нижче згруповано за рівнем готовності: п'ять — повністю реалізовані в законопроекті, дванадцять — частково реалізовані та/або потребують подальшої нормативної деталізації або оцінки після запуску системи.

Принципи, повністю реалізовані на рівні законопроекту

- 1. Дотримання співмірності заходів реагування рівню безпекового ризику** інтегроване в законопроект через принцип пропорційності, диференціацію процедур на дозвільний, повідомний і ретроспективний скринінг, а також можливість умовного погодження операцій. Додаткові умови мають бути пов'язані з виявленими ризиками і не створювати надмірного навантаження для інвестора.
- 2. Забезпечення координації скринінгу з іншими дозвільними процедурами** закладене через можливість паралельного проходження скринінгу та інших дозвільних процедур, зокрема антимонопольного контролю. Законопроект прямо передбачає, що вимоги законодавства про скринінг не є підставою для відмови Антимонопольним комітетом України у прийнятті заяви або для ухвалення менш сприятливого рішення. На етапі впровадження координація має бути спрямована насамперед на гармонізацію строків і уникнення взаємного блокування процедур. До того ж, переліки секторів, товарів, робіт та послуг, які підлягають скринінгу, мають бути гармонізовані (але не збігатися) з аналогічними переліками експортного контролю.
- 3. Відкритість у розробці законодавства** про скринінг іноземних інвестицій була дотримана на етапі напрацювання проекту закону через створення парламентським комітетом робочої групи, до якої увійшли, зокрема, незалежні експерти та представники громадського сектору. У тексті законопроекту цей підхід додатково закріплено через повноваження уповноваженого органу взаємодіяти з громадськістю, представниками підприємництва та іншими зацікавленими сторонами з питань удосконалення механізму скринінгу.
- 4. Гарантування відкритості в розробці підзаконних актів і координації з незалежними стейкхолдерами** відображене через повноваження уповноваженого органу взаємодіяти з громадськістю та представниками підприємництва з питань удосконалення скринінгу. На етапі імплементації цей принцип має бути забезпечений під час розробки Порядку скринінгу, методики оцінки загроз та правил функціонування Реєстру іноземних інвесторів.
- 5. Наявність єдиного уповноваженого і координуючого органу.** Законопроектом передбачено, що Міністерство економіки є уповноваженим органом, який координує процес скринінгу, адмініструє Реєстр іноземних інвесторів, взаємодіє із заявником і готує рішення за результатами розгляду. Водночас модель зберігає міжвідомчу експертизу через Комісію з питань скринінгу іноземних інвестицій та залучення профільних органів залежно від сектору й характеру операції. Така конструкція поєднує єдину точку входу для інвестора з фаховою безпековою та галузевою оцінкою.
- 6. Збереження політичного рівня ухвалення рішень лише для заборони інвестиції.** Уповноважений орган ухвалює рішення про погодження, умовне погодження або відмову в інвестиції, а Кабінет Міністрів України залучається лише до заборони контрольованої іноземної операції. Це зберігає політичну відповідальність для найбільш чутливих рішень, не ускладнюючи розгляд менш ризикових кейсів. Додатковим запобіжником для інвестора є правило, за яким операція вважається погодженою, якщо рішення не ухвалене у встановлений строк.

Навіть принципи, повністю передбачені у тексті законопроекту можуть не бути реалізовані на практиці через положення підзаконних нормативно-правових актів або неоптимальну імплементацію. Тому важливо продовжувати моніторинг дотримання навіть врахованих в законі принципів до ухвалення закону в остаточній редакції.

Принципи, частково реалізовані на рівні законопроєкту, які потребують подальшої нормативної деталізації

Наступні принципи враховані при розробці законопроєкту, однак їх застосування значно залежатиме від якості підзаконного регулювання та практики уповноваженого органу. Саме на цьому етапі мають бути визначені процедурні деталі, технічні рішення та стандарти взаємодії з інвестором.

- 1. Забезпечення балансу між захистом національної безпеки та сприятливим інвестиційним кліматом** – ключова запорука ефективної системи скринінгу, особливо в умовах України, коли і безпекові ризики, і потреба в зовнішніх інвестиціях. Принцип реалізований в тексті законопроєкту шляхом збалансованого врахування обох зазначених факторів.
- 2. Забезпечення визначеності строків, процедур і комунікації з інвестором.** Проєктом закону передбачені строки розгляду, етапи дозвільного, повідомного і ретроспективного скринінгу, механізм попереднього висновку та правило погодження операції у разі неприйняття рішення у визначений строк. Водночас ефективність цього принципу залежатиме від якості міжвідомчої взаємодії, цифрової інфраструктури та сталої практики комунікації із заявником.
- 3. Наявність скороченої процедури для надійних інвесторів та/або юрисдикцій походження кінцевих бенефіціарних власників** передбачена через спрощений дозвільний скринінг для надійних інвесторів, а також для інвесторів-юридичних осіб, акції яких допущені до торгів на визначених іноземних фондових біржах. При цьому навіть надійні інвестори не отримують автоматичного погодження транзакцій, які підлягають скринінгу. Деталі спрощеної процедури потребують додаткового роз'яснення.
- 4. Наявність процедур, що мінімізують правові та фінансові ризики інвестора в разі відмови в погодженні транзакції** відображена через можливість усунення недоліків у заяві, подання пропозицій щодо зменшення безпекових ризиків і застосування умовного погодження замість повної заборони операції.
- 5. Узгодження системи скринінгу ПІІ з європейськими регуляторними підходами** забезпечується через закріплення принципів пропорційності, недискримінації, прозорості, захисту конфіденційної інформації та прав інвестора. Законопроєкт містить визначення чутливих секторів, процедурні гарантії та щорічне звітування, однак подальша гармонізація має враховувати не лише чинний Регламент ЄС 2019/452, а й оновлену європейську рамку скринінгу, зокрема підходи до критичних технологій, чутливих секторів і міждержавного обміну інформацією.
- 6. Наявність публічних гайдлайнів для інвесторів і роз'яснень поточної практики скринінгу** передбачена через обов'язок уповноваженого органу надавати рекомендаційні роз'яснення, узагальнювати практику та оприлюднювати щорічну звітність.
- 7. Наявність чітких переліків документів і вимог розкриття інформації інвестором.** Проєкт закону визначає основні вимоги до інформації щодо структури володіння, кінцевих бенефіціарів, джерел походження інвестицій. При цьому повний перелік необхідних документів визначатиметься підзаконним законодавством. Вкрай важливо, щоб вимоги до інформації з боку інвестора були чіткими та вичерпними, а форми заяв – зрозумілими, безпечними та зручними для заповнення.
- 8. Наявність єдиного онлайн-порталу для подання документів і комунікації.** Законопроєкт передбачає можливість онлайн-подання документів, зокрема через Єдиний державний вебпортал електронних послуг, а також електронну комунікацію з уповноваженим органом. Реалізація цього принципу передбачає запуск електронного кабінету, його інтеграцію з державними системами та належний рівень кіберзахисту.

9. **Урахування потреб бізнесу під час розробки та застосування процедур скринінгу.** Проєкт передбачає визначення максимальних строків розгляду заявок на скринінг, механізм попередніх висновків, спрощену процедуру для надійних інвесторів, і можливість отримувати роз'яснення уповноваженого органу. Надалі цей принцип має втілюватися через консультації з бізнесом, тестування електронного порталу та розробку практичних інструкцій для заявників.
10. **Наявність суміжної правової та інституційної інфраструктури скринінгу.** Законопроєкт визначає базову інституційну архітектуру: систему органів скринінгу, Реєстр іноземних інвесторів, інформаційно-аналітичне забезпечення та механізми обміну інформацією. Передбачається, що детальні процедури будуть визначені підзаконними актами. Ефективність системи залежатиме від якості даних про кінцевих бенефіціарних власників, доступу до державних реєстрів, фінансового моніторингу, захисту чутливої інформації та аналітичної спроможності уповноваженого органу.
11. **Перегляд переліку критичних секторів.** Законопроєкт передбачає повноваження Кабінету Міністрів встановлювати обставини щодо віднесення видів діяльності до критичних, однак не визначає періодичності перегляду. Цей принцип доцільно закріпити через урядову практику комунікації з бізнесом та регулярну оцінку змін у безпековому й технологічному середовищі.
12. **Відмова від фінансових санкцій як основного наслідку процедурних порушень** потребує додаткового відображення в законопроєкті. Система скринінгу має бути спрямована насамперед на недопущення безпеково неприйнятної контролю над стратегічними активами, а не на фінансове покарання інвестора за технічні або несуттєві порушення. У таких випадках основними наслідками мають бути неприйняття заяви, непогодження операції або, якщо ризиковий контроль уже встановлено, примусова дивестиція. Фінансові санкції доцільно залишити лише для свідомого приховування інформації, подання недостовірних даних або умисного обходу правил.

5. Рекомендації до тексту законопроєкту

Поточна версія законопроєкту загалом формує придатну рамку для запуску системи скринінгу ПІІ, однак окремі положення потребують уточнення до реєстрації або на подальших етапах парламентського розгляду. Наведені нижче рекомендації не змінюють концепції механізму, а спрямовані на підвищення його правової визначеності, безпекової ефективності та передбачуваності для добросовісних інвесторів.

1. **Включити окремі категорії товарів і технологій подвійного призначення до сфери дії скринінгу.** В умовах війни такі товари мають безпосереднє значення для оборони, технологічного трансферу, локалізації виробництва та запобігання обходу експортного контролю. Водночас, категорія товарів і технологій подвійного призначення є надто широкою, тому її механічне включення може створити надмірну кількість повідомлень до уповноваженого органу про операції, які не несуть істотних безпекових загроз. Доцільно, аби процедурі скринінгу підлягали лише ризикові категорії товарів та технологій подвійного призначення, визначені Кабінетом Міністрів України на основі чітких критеріїв та з урахуванням оновленої європейської правової рамки щодо скринінгу інвестицій.
2. **Подовжити горизонт перевірки зв'язків із державою-агресором.** Законопроєкт передбачає заборону інвестицій, якщо кінцеві бенефіціари мають зв'язок з державою-агресором або мали його в останні п'ять років. Такий горизонт може залишити поза процедурою скринінгу зв'язки, які зберігалися навіть після повномасштабного вторгнення, але були де-юре припинені до набрання законом чинності.

3. **Доповнити обмеження щодо осіб, пов'язаних із Республікою Білорусь.** Законопроект враховує ризики, пов'язані з державою-агресором і санкційними юрисдикціями, однак застосовує ці категорії непослідовно. Окремі білоруські суб'єкти або зв'язки з Білоруссю можуть випадати з посиленого контролю, якщо вони не охоплені персональними санкціями. Для цілей скринінгу доцільно закріпити єдиний підхід до російської та білоруської юрисдикцій як до країн підвищеного ризику та послідовно застосовувати його до громадянства, реєстрації, структури власності, господарської взаємодії та перехідних механізмів очищення інвестицій.
4. **Скасувати фінансові санкції за несуттєві процедурні порушення.** Законопроект передбачає механізми виправлення недоліків у заяві або повідомленні, але водночас містить штрафи за подання неповної інформації. Наслідками неумисних технічних порушень можуть бути запит з боку уповноваженого органу на доопрацювання, повернення заяви або непогодження операції, але не фінансове покарання. Штрафи доцільно залишити для випадків свідомого приховування, подання недостовірної інформації або умисного обходу правил скринінгу, які істотно впливають на результат розгляду.
5. **Чітко визначити термінологію, що використовується у законопроекті.** Законопроект використовує поняття «технологічний суверенітет» та «економічний суверенітет», однак чинне законодавство не містить їх визначень. Це створює простір для неоднакового тлумачення, особливо коли такі поняття є підставою для додаткових вимог, умов або винятків у сферах критичної діяльності. Доцільно дати законодавче визначення поняттю «технологічний суверенітет», а термін «економічний суверенітет» замінити на більш усталене поняття «економічна безпека».
6. **Визначити строки етапів спрощеної процедури скринінгу.** Законопроект передбачає спрощену процедуру для надійних інвесторів із загальним строком до 45 календарних днів, однак не деталізує тривалість кожного з її етапів так само чітко, як для звичайної процедури. Це може зменшити передбачуваність прискореного режиму для інвестора, тому доцільно зафіксувати розподіл 45-денного строку між ключовими етапами або в самому законі, або щонайменше в Порядку скринінгу іноземних інвестицій.
7. **Визначити, як проходитиме перевірка інвестицій до вступу закону в силу.** Законопроект передбачає 12-місячний період до запуску системи скринінгу, але не визначає, як у цей час розглядатимуться чутливі інвестиції. Доцільно передбачити тимчасовий механізм оцінки таких операцій, зокрема роль міжвідомчої комісії та порядок врахування її рекомендацій.

6. РЕКОМЕНДАЦІЇ БІЗНЕСУ

Запуск системи скринінгу ПІІ стосуватиметься насамперед інвесторів, українських компаній у чутливих секторах та радників, які супроводжують відповідні угоди. Для них це означатиме потребу заздалегідь оцінювати безпекову чутливість операції, планувати строки розгляду та готувати якісне обґрунтування добросовісності інвестиції.

- **Слідкувати за перебігом розробки закону і підзаконних актів, що стосуються скринінгу ПІІ в Україні.** Компаніям, які планують залучення іноземного капіталу доцільно також долучатися до публічного обговорення нормативно-правових актів, що стосуються скринінгу іноземних інвестицій та адвокувати підхід, дружній для бізнесу.
- **Готувати інформацію про структуру власності та джерела фінансування заздалегідь.** Інвестору варто мати готову інформацію про кінцевих бенефіціарів, ланцюг контролю, пов'язаних осіб і походження коштів, щоб уникнути затримок або запитів на доопрацювання.

- **Завчасно перевіряти потенційні зв'язки з державою-агресором, підсанкційними особами та юрисдикціями підвищеного ризику.** Попередня комплаєнс- та ризик-оцінка має охоплювати структуру власності, пов'язаних осіб, джерела фінансування, ключових контрагентів та інші обставини, які можуть вказувати на безпековий ризик.
- **Оцінювати операції на предмет можливого скринінгу заздалегідь.** Компаніям варто розуміти, чи стосуються їхні можливі майбутні угоди чутливих секторів, чи відповідають критеріям контрольованих операцій, чи призводять до набуття контролю над критично важливими активами, даними або технологіями. Якщо так – компанія має бути готова до процедури скринінгу та до можливих заходів з мінімізації безпекових ризиків.
- **Враховувати тривалість процедури скринінгу при плануванні.** Угоди в чутливих секторах мають передбачати час на проходження скринінгу, обов'язки сторін щодо надання інформації та можливість умовного погодження операції.
- При плануванні майбутніх угод на перші місяці запуску системи скринінгу **зважати на можливі додаткові ризики або часові втрати** внаслідок можливої інституційної незрілості. У перші місяці після набуття законом чинності адміністративна практика, електронні інструменти та підходи уповноваженого органу ще формуватимуться. Процедура попереднього узгодження умов для надання дозволу на правочин з умовами, також може зайняти більше часу ніж в наступних періодах, коли такий механізм вже буде напрацьований.

7. МОЖЛИВІ НАПРЯМИ ПІДТРИМКИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ СКРИНІНГУ

Запуск системи скринінгу ПІІ потребуватиме не лише ухвалення законопроекту, а й належної інституційної, аналітичної та технічної підготовки. Міжнародні партнери можуть підтримати цей процес через фінансування експертної допомоги, розвиток спроможності органів скринінгу та залучення незалежної аналітики на етапі розробки підзаконних актів і практичних інструментів для бізнесу.

- **Технічна допомога у розробці підзаконних актів.** Доцільною є підтримка підготовки Порядку скринінгу іноземних інвестицій, методики оцінки загроз національній безпеці, правил функціонування Реєстру іноземних інвесторів, процедур міжвідомчої взаємодії та стандартів захисту чутливої інформації. Така робота має враховувати як міжнародний досвід, так і специфіку українського воєнного та інвестиційного контексту.
- **Залучення незалежної експертизи до формування практики скринінгу.** На етапі запуску механізму важливо забезпечити участь фахових аналітичних центрів, юридичних, інвестиційних та безпекових експертів, які можуть допомогти державі сформулювати практичні критерії ризику, типові сценарії розгляду операцій і підходи до умовного погодження. Це дозволить зробити систему більш передбачуваною для інвесторів.
- **Підтримка консультацій із бізнесом та інвесторами.** Консультації з українськими та міжнародними бізнес-асоціаціями, інвесторами, юридичними радниками й галузевими компаніями допоможуть виявити потенційні проблеми ще до запуску системи, протестувати форми заяв і повідомлень та уникнути процедур, які можуть створити непропорційне навантаження як для добросовісного бізнесу, так і для державних органів.

- **Розробка публічних гайдлайнів для інвесторів.** Донорська підтримка може бути спрямована на підготовку практичних інструкцій щодо того, коли операція підпадає під скринінг, яку інформацію має розкривати інвестор, як працює попередній висновок, умовне погодження та ретроспективний скринінг. Такі матеріали мають бути доступними українською та англійською мовами і регулярно оновлюватися на основі практики застосування закону.
- **Розвиток аналітичної спроможності уповноваженого органу.** Важливим напрямом підтримки є навчання державних службовців з питань корпоративної структури, бенефіціарної власності, санкційного комплаєнсу, технологій подвійного призначення, критичної інфраструктури та OSINT.
- **Підтримка цифрової інфраструктури скринінгу.** Для ефективної роботи системи потрібні електронний кабінет інвестора, захищений документообіг, інтеграція з державними реєстрами та внутрішні інструменти для аналізу інформації. Міжнародна підтримка може охоплювати розробку автоматизованих інструментів попередньої оцінки ризиків, які допомагатимуть структурувати дані про інвестора, джерела фінансування, санкційні зв'язки та чутливість активу. Це посилить аналітичну спроможність уповноваженого органу, без заміни його дискреції у прийнятті рішень.
- **Організація незалежного моніторингу та оцінки після запуску системи.** Після початку роботи механізму доцільно підтримувати незалежну оцінку його ефективності, зокрема строків розгляду, якості мотивування рішень, пропорційності заходів реагування, впливу на інвесторів та відповідності європейським підходам. Такий моніторинг має враховувати якість аналізу конкретних кейсів, включно зі складними корпоративними структурами, непрямим контролем, санкційними ризиками та чутливими секторами. Це дозволить своєчасно виявляти проблеми й оновлювати систему без перегляду її базової концепції.

ДОДАТОК: ПОТОЧНА ВЕРСІЯ ЗАКОНОПРОЄКТУ



